SUOMEN TEATTERIT
FINLANDS TEATRAR

Lausunto valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle 11.10.2022

**Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023**

Suomen Teatterit ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi sekä mahdollisuutta kuvata laajemmin esittävän taiteen ammattikentän tilannetta syksyllä 2022.

**Esittävän taiteen alan tilanteesta syksyllä 2022**

Esittävän taiteen ala on ollut yksi pahiten koronakriisistä kärsineistä elinkeinoaloista. Suomalaiset ammattiteatterit ja tanssi- ja sirkustoimijat ovat vähitellen toipumassa kriisiajasta, mutta nyt jo voidaan nähdä, että kriisin jäljet ulottuvat pitkälle tulevaan. Tällä hetkellä esittävän taiteen alalla on runsaasti toimintaa, ja yleisö on löytänyt osittain hyvin takaisin katsomoihin. Ostokäyttäytymisessä on havaittu kuitenkin muutoksia ympäri Suomen, kun ihmiset ostavat lippunsa hyvin lähellä tapahtumahetkeä. Samanlaisen muutoksen kerrotaan tapahtuneen myös muissa pohjoismaissa.

Taloudellista epävarmuutta ja huolta tulevasta aiheuttavat turvallisuuspoliittisesti haastava maailmantilanne, inflaatio ja energiakriisi, jotka kaikki vaikuttavat myös teatteritoiminnan kustannusten nousuun, kuten muillakin yhteiskunnan osa-alueilla. Lisäksi vuoden 2023 alussa voimaan tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen vaikutukset kuntakenttään, ja sitä kautta kuntien kykyyn tukea kulttuuritoimijoitaan, ovat epäselviä. Jos toiminnan kustannukset kasvavat, mutta julkinen tuki pysyy samana, kasvaa paine nostaa lipunhintoja ja sitä kautta kerätä suurempaa omarahoitusosuutta. Teatterit joutuvat kuitenkin tasapainoilemaan saavutettavien ja kohtuullisten lipunhintojen ja kasvavien kustannusten välimaastossa.

Esittävän taiteen alan näkökulmasta olisi äärimmäisen tärkeää, että valtion rahoituksen osalta pyrittäisiin mahdollisimman pian nostamaan taiteen ja kulttuurin osuus valtion budjetista yhteen prosenttiin valtion menoista. Suomen Teatterit ry korostaa, että rahoituksen saaminen kasvu-uralle tukisi alan elpymistä ja työllistävyyttä, toiminnan kasvua ja vihreää siirtymää sekä muun rahoituksen vahvistumista taide- ja kulttuurialoille.

**Valtion talousarvioesityksestä 2023**

Suomen Teatterit ry haluaa yleisellä tasolla kiittää siitä, että haastavasta taloustilanteesta huolimatta alamme rahoituksesta on haluttu huolehtia kohtuullisesti. Rahapelitoiminnan tuottojen ja siitä rahoitettujen edunsaaja-alojen rahoituksen tulevaisuudesta tehty parlamentaarinen päätös ja sopu tulevasta rahoitustasosta ovat alan näkökulmasta hyviä. Vaikka sovittu rahoitustaso ei ole taiteen ja kulttuurin kannalta täysimääräinen, on tärkeää, että tasoa sovelletaan jo vuoden 2023 budjetissa, niin että rahapelaamisen tuottojen lasku ei aiheuta radikaaleja leikkauksia kulttuurin rahoitukseen. Suomen Teatterit ry kiittää lisäksi siitä, että momenttia *52. Rahapelitoiminnan tuotot taiteen edistämiseen* on vahvistettu 4,7 milj. euron lisäyksellä ”Kulttuurialan rahoituksen vahvistaminen”.

Suomen Teatterit ry:n 73 jäsenestä suurin osa saa rahoituksensa esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän kautta. Kaksi vuotta koronasta kärsineen alan elpymisen ja kriisistä toipumisen kannalta on tärkeää, että valtionosuusjärjestelmän indeksikorotukset toteutuvat esitetyllä tavalla. Valtionosuusjärjestelmän yksikköhintaan tuleva 3,8 % indeksikorotus on alalle erittäin tärkeä, kun inflaation ja energiakriisin vuoksi

kaikki toimintaan liittyvät kustannukset kasvavat. Esittävän taiteen organisaatioiden menoista yli 60 % on henkilöstömenoja, joten organisaatiot varautuvat myös työehtosopimusten mukaiseen palkkakulujen voimakkaampaan kasvuun tulevina vuosina. Senkin vuoksi on erittäin tärkeää, että valtionosuusjärjestelmän indeksikorotukset toteutuvat esitetyn kaltaisina.

**Lisämääräraha vastavalmistuneiden ammattilaisten työllistämiseksi**

Suomen Teatterit ry yhtyy esittävän taiteen alan yhteiseen tavoitteeseen, jonka myös Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto on esittänyt: valtion talousarvioon vuodelle 2023 tulisi lisätä 2 miljoonan euron erityisavustus vastavalmistuneiden esittävän taiteen ammattilaisten työllistämiseksi. Suomen Teatterit ry edustaa alan suurimpia ammattiorganisaatioita ja sitä kautta suurimpia työllistäjiä. Jaamme alallamme yhteisen käsityksen siitä, että vastavalmistuneet teatterin, tanssin ja sirkuksen ammattilaiset ovat koronakriisin jälkeen erityisen haavoittuvassa asemassa ja jääneet kriisin vuoksi ilman kohtuullisia työmahdollisuuksia valmistumisen jälkeen.

Esittävän taiteen ala on työvoimaintensiivinen ala, jonka kustannuksista yli 60 % on henkilöstömenoja. Koska taloudellinen tilanne on epävarma, joutuvat organisaatiot hakemaan mahdollisia säästöjä edelleen henkilöstökustannuksista, mikä tarkoittaa vähemmän uskallusta palkata vierailijoita ja freelancereita. Alan työllistävyyden parantamiseksi ja jälleenrakennuksen vauhdittamiseksi tulisi vuoden 2023 budjettiin lisätä 2 miljoonan euron esittävän taiteen alalle kohdennettu erityisavustus, jonka avulla alan organisaatiot voisivat palkata vuosina 2020–2022 valmistuneita esittävän taiteen alan ammattilaisia, kuten näyttelijöitä, tanssijoita, sirkustaiteilijoita, ohjaajia, taiteellisia suunnittelijoita tai tuottajia.

Esittävän taiteen valtionosuusrahoitteiset organisaatiot ja Taiteen edistämiskeskuksen rahoittamat vapaan kentän yhteisöt pystyvät tarjoamaan vastavalmistuneille sekä produktiokohtaisia että pidempiaikaisia työehtosopimusten mukaisia työsuhteita. Erityisavustus vahvistaisi nyt freelancereina toimivien ammattilaisten työllisyyttä ja vauhdittaisi työuran alkua sekä tarjoaisi organisaatioille mahdollisuuden panostaa henkilöstön monipuolisuuteen. Alan jälleenrakennusta ja elpymistä tukeva 2 miljoonan euron erityisavustus mahdollistaisi töitä vuodeksi noin 40–50 vastavalmistuneelle ammattilaiselle.

Suomen Teatterit ry toivoo, että valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto ottaa lausuntomme ja ehdotuksemme huomioon valtion talousarvion käsittelyssä.

Suomen Teatterit ry:n puolesta,
Kaisa Paavolainen
toimitusjohtaja
kaisa.paavolainen@suomenteatterit.fi
p. 040 518 0698

*Suomen Teatterit ry (STEFI) on suomalaisten esittävän taiteen ammattiorganisaatioiden edunvalvonta- ja työnantajajärjestö, joka työskentelee jäsentensä toimintaedellytysten turvaamiseksi ja hyvän teatterin, tanssin ja sirkuksen tekemisen mahdollistamiseksi Suomessa.*